

ДОБРОТОЉУБЉЕ

Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ (251-356) Египат

Άγιος Αντώνιος ο Μέγας (=Ајос Антониос о Мегас)

II - ПОУКЕ О ДОБРОЈ НАРАВСТВЕНОСТИ И О СВЕТОМ ЖИВОТУ У 170 ПОГЛАВЉА (114-170)

114. Као што је нужно да се тело роди када се доврши у утроби, тако је нужно да душа, дошавши до границе коју јој је Бог одредио, изиђе из тела.

115. Како си употребљавао душу док је била у телу, тако ће и она употребити тебе по изласку из тела. Онај, наиме, ко је овде на земљи обасипао своје тело добрима и насладом, сам је себи учинио лошу услугу за стање после смрти. Он је као безумник осудио своју сопствену душу.

116. Као што не може да буде отхрањено тело које из мајчине утробе изиђе неразвијено, тако се не може спасти нити сјединити са Богом душа која изађе из тела пре него што је кроз честито живљење постигла богопознање.

117. Спајајући се са душом, тело из мрака утробе излази на дневну светлост. Душа, пак, спајајући се са телом, постаје заточеница таме тела. Због тога треба да мрзимо и обуздавамо тело као непријатеља и противника душе. Многа и слатка јела код људи изазивају зле страсти, док уздржање трбуха смирава страсти и спасава душу.

118. Телесно чуло вида јесу очи, а душевно чуло вида јесте ум. И као што је тело без очију слепо, те не види сунце како обасјава сву земљу и море, нити може да ужива у светлости, тако је и душа без благог ума и честитог живљења слепа, те не познаје, нити слави Бога, Саздатеља и Добротвора свега, и не може доспети у наслађивање Његовом непропадљивошћу и вечним добрима.

119. Безосећајност и лудост душе јесте непознавање Бога. Зло се рађа из непознавања. Добро, пак, људима бива од познавања Бога које спасава душу. Трезвоуман си и познајеш Бога, и ум ти је управљен ка врлинама уколико се трудиш да не поступаш по својим прохтевима. Уколико се, пак, упињеш да остварујеш своје рђаве прохтеве ради уживања, пијан си од непознавања Бога и пропашћеш попут бесловесних животиња, не сећајући се зала која ће те снаћи после смрти.

120. Промисао је све оно што се збива по нужности која је од Бога, као на пример свакодневни излазак и залазак сунца и рађање земаљских плодова. Тако се и законом назива оно што бива по људској нужности. Све је то постало ради човека.

121. Као благ, све што чини, Бог чини ради човека. Све што човек чини, било добро или зло, себи чини. Да се не би чудно благостању злих људи, треба да знаш: као што градови издржавају џелате, иако не хвале њихово рђаво произвођење наклоно убијању, већ их држе само ради кажњавања достојних, тако и Бог злим људима допушта да владају како би били кажњени безбожници. Касније, међутим, Он и њих предаје суду, будући да наносе патњу људима, не као служитељи Божији, већ као робови сопствене рђавости.

122. Кад би идолопоклоници знали и срцем видели шта поштују, не би, јадници, скретали са пута побожности, већ би, посматрајући красоту, поредак и промисао у ономе што је Бог учинио и што сада чини, познали Онога Који све чини ради човека.

123. Када је зао и неправедан, човек може и да убије. Бог, међутим, не престаје да даје живот, чак и недостојнима. Као штедар и благ по природи, Он је усхтео да постане свет и свет је постао. И Он постоји ради човека и ради његовог спасења.

124. Духован човек је онај ко је појмио шта је тело, то јест да је трулежно и краткотрајно. Такав схвата и шта је душа, то јест да је божанствена, бесмртна, од Бога удахнута и повезана са телом ради човековог испитивања и обожења. Онај ко разуме шта је душа, живеће исправно и богоугодно, не покорављајући се телу. Он ће својим умом гледати Бога и умно сагледавати вечна добра која Бог дарује души.

125. Будући свагда благ и штедар, Бог је човеку дао власт да бира између добра и зла, подаривши му и знање којим може да, сагледавајући свет и што је у њему, позна Онога Који је све саздао човека ради. Непреподобном је, међутим, допуштено да хоће и да не разуме. Допуштено му је и неверовање и промашај истине и мишљење супротно истини. Толика је човекова власт у односу на добро и зло.

126. Божије опредељење је да се душа утолико више испуњава умом уколико расте тело, како би човек између добра и зла изабрао оно што му је угодно. Душа, пак, која не одабира добро, нема ума. Према томе, сва тела имају душу, али се за сваку душу не каже да има ума. Богољубив ум се налази код целомудрених, преподобних, праведних, чистих, благих, милостивих и побожних. Присуство ума њима помаже да се приближе Богу.

127. Само је једно човеку немогуће - да буде бесмртан. Сјединити се, пак, са Богом, њему је могуће, само уколико схвати да му је то могуће. Када хоће, човек схвата, верује и воли Бога, те живи честито, постајући Његов сабеседник.

128. Око посматра оно што се види, а ум схвата оно што је невидљиво. Богољубиви ум је светлост душе. Човек са богољубивим умом има просвећено срце. Он Бога гледа умом својим.

129. Онај ко је добар, не живи срамно. Онај, пак, ко није добар, свакако је зао и телољубив. Прва човекова врлина јесте презирање тела. Јер одвајање од привременог, пропадљивог и вештаственог, и то произвољно, а не због немаштине, чини нас наследницима вечних и непропадљивих добара.

130. Онај ко има ума зна шта је, то јест да је пропадљив човек. Онај ко познаје себе, познаје све и зна да је све, творевина Божија, постало ради човековог спасења. Јер у човековој власти је да све појми и да о свему исправно верује. Такав човек извесно зна да они који презиру овоземаљско улажу најмањи труд, али од Бога после смрти добијају сладост и вечни покој.

131. Као што је тело без душе мртво, тако је и душа без ума неделатна, те не може да наследи Бога.

132. Бог само човека слуша. Бог се само човеку јавља. Ма где био, Бог је увек Човекољубац и Бог. Једино је човек достојан поклоник Божији. Бог се ради човека преображава.

133. Бог је за човека створио небо украшено звездама. За човека је и земља. Људи је обрађују за себе. Они који не осећају толико Божије промишљање о човеку имају безумну душу.

134. Добро је попут Небеске стварности - не види се. Зло је попут земаљске стварности - види се. Са добром се ништа не може упоредити. Човек са умом бира оно што је боље. Јер само је човеку познат Бог и Његова створења.

135. Ум се показује у души, а природа у телу. Ум је обожење душе, док је распадљивост природа тела. Свако тело има природу, али ума нема у свакој души. Стога се и не спасава свака душа.
136. Као рођена, душа је у свету. Као нерођен, ум је изнад света. Душа која разуме свет и хоће да се спасе, свакога часа се држи непреступивог закона и мисли у себи: „Сада је време подвига и испита.“ Зато и не допушта да је преузме Судија. Она зна да се душа губи или спасава сагласно свом односу према ситном и срамном уживању.
137. Бог је на земљи успоставио рађање и умирање, а на Небу промисао и нужду. Све је постало ради човека и његовог спасења. Немајући потребе ни за каквим добрима, Бог је ради људи створио небо, земљу и стихије. Преко њих Он им издашно нуди свако наслађивање у добрима.
138. Смртно је подложно бесмртноме. Али бесмртно служи смртноме, то јест стихије човеку, по човекољубљу и природној доброту Саздатеља Бога.
139. Сиromaх, који не може да нашкоди другима, не сматра се побожним на делу. Онај, пак, ко може да нашкоди, али своју моћ не користи на зло, већ због побожности пред Богом штеди слабије од себе, задобија добре награде и овде и по смрти.
140. По човекољубљу Бога Који нас је саздао, људима на располагању стоји мноштво путева ка спасењу, који душе враћају Богу и узводе их на небеса. Душе људске за врлину добијају награде, а за сагрешења казне.
141. Син је у Оцу, Дух у Сину, а Отац у обојици. Вером човек познаје све невидљиво и духовно. Вера је добровољни пристанак душе.
142. Потребе или околности каткада приморавају људе да пливају и по највећим рекама. Они који су у таквим приликама трезни - спасавају се. Чак и ако се буду борили против силних валова који су готови да их прогутају, спашће се чим се дохвате било чега што расте на обалама. Буду ли, међутим, пијани, чак и да су по хиљаду пута до крајности изучили вештину пливања, вино ће их надвладати, те ће се наћи испод валова и нестати из броја живих. Исто тако ће и душа која западне међу силне валове живота, који је одвлаче у дубину и прете да је потопе, бити привучена телесним уживањем као валовима, који ће је одвући у дубину пропасти уколико се не отрезни од зла што је у вештаству и не позна себе, односно не схвати да је божанствена и бесмртна, привезана за краткотрајно, многострадално и смртно вештаство тела ради испитивања. Сама себе презирући, и духовним незнањем се опијајући, те сама себе не схватајући, она пропада, нашавши се изван броја оних који се спасавају. Тело нас, попут реке, много пута увлачи у неприлична уживања.
143. Држећи се непомично свог доброг произвољења, словесна душа свој раздражајни и желатељни део обуздава као коња. Побеђујући, сузбијајући и савлађујући своје бесловесне страсти, она се овенчава и удостојава пребивања на небесима. То је награда за победу и напоре коју јој додељује Бог Који ју је саздао.
144. Видећи срећу злих и благостање недостојних, и предочавајући себи њихово уживање у овоме животу, истински словесна душа се, за разлику од неразумних, не узнемирава. Јер она јасно зна и непостојаност среће, и неизвесност живљења, и краткотрајност живота, и непоткупљивост Божијег суда. Таква душа верује да Бог неће превидети да јој пружи потребну храну.
145. Живот тела и уживање у великом богатству и у моћи овог живота, смрт је за душу, док труд, трпљење, оскудица праћена благодарношћу и смрт тела, представљају живот и вечну сладост душе.
146. Презирући вештаствену твар и краткотрајни живот, словесна душа изабира Небеску сладост и вечни живот. Она га и добија од Бога због честитог живљења.
147. Они који носе блатом укаљану одећу, упрљаће и хаљину онога кога се дотакну. На исти ће начин они са злим произвољењем и неисправним животом, говорећи неприлично преко слуха као каквим блатом, каљати душу једноставних људи са којима долазе у додир.
148. Почетак греха је жеља похота. Због ње пропада словесна душа. Почетак, пак, спасења и Царства Небеског за душу јесте љубав.

149. Као што занемарен бакар без потребног одржавања, услед дуготрајног некоришћења и запуштености сасвим зарђа и постаје неупотребљив и ружан, тако и запуштену душу, која се не брине о честитом живљењу и обраћању к Богу, већ се кроз рђава дела одваја од покрова Божијег, изједа зло које настаје у вештаству тела од лењости, чинећи је ружном и неприкладном за спасење.

150. Бог је благ, бестрасан и непромењив. У праву је и поседује истину онај ко мисли да се Бог не мења. Он, међутим, може бити у недоумици због тога што се каже да се Бог радује добрима, а одвраћа од злих, што се гневи на грешнике, а милује оне који се исправљају Њему - треба рећи да се Бог не радује и не гневи - радост и туга, наиме, представљају неко страдање. Њему се ни даровима не може угодити, јер би то значило да је савладан уживањем. Није исправно на основу људских ствари закључивати да Божанство поступа добро или рђаво. Бог је благ и само користи људима. Он никада никоме не шкоди, већ је увек исти. Ми, пак, или смо добри и сједињујемо се са Богом због сличности са Њиме, или постајемо зли и одвајамо се од Њега због несличности. Живећи по врлини, ми имамо образ Божији. Прозливши се, пак, чинимо да Он постаје наш непријатељ, иако се Он не гневи ни за што. Наши греси не допуштају да нас Бог изнутра, у нама самима, просвећује, већ нас везују за мучитеље демоне. Задобивши разрешење од грехова кроз молитве и добротинства, ми не придобијемо и не мењамо Бога, већ се својим поступцима и својим обраћањем ка Божанству исцељујемо од злоће, и већ се опет наслађујемо Божијом добротом. Према томе, рећи да се Бог окреће од злих, исто је што и рећи да се сунце скрива од оних који су лишени вида.

151. Побожна душа познаје Бога свих. Јер побожност није ништа друго до вршење воље Божије. То и јесте богопознање, то јест када је човек без зависти, целомудрен, кротак, дарожљив према могућностима, дружеван, када избегава препирања и, уопште, када се држи свега што је угодно вољи Божијој.

152. Познање Бога и страх Божији јесте исцељење од страсти вештаства. У души која је испуњена непознавањем Бога страсти остају неисцељене. Због окорелости у злу она труне као од каквог дуготрајног чира. Бог није виновник таквог стања будући да је људима даровао расуђивање и знање.

153. По својој доброты Бог је човека испунио расуђивањем и знањем, старајући се да га очисти од страсти и добровољно изабраног зла, и желећи да његову смртност преобрати у бесмртност.

154. Ум који се налази у чистој и богољубивој души заиста види нерођенога, несагледивога, неизрецивога Бога, јединога чистог за оне који су чистог срца.

155. Човеков венац непропадљивости, врлина и спасење јесте у томе да благушно и благодарно подноси оно што га задеси. Огромна је помоћ души када човек влада гневом, језиком, трбухом и уживањем.

156. Промисао Божији одржава свет. Нема ни једнога места које он не обухвата. Промисао је самоделатно Слово Божије које образује вештаство што долази на свет, и које је Творац и Уредитељ свега што настаје. И није могуће да твар буде украшена без разлучујуће силе Слова, Који и јесте Образ, Ум, Премудрост и Промисао Божији.

157. Жеља која се рађа из присећања јесте корен страсти које су сродне са тамом. Истрајавајући у присећању које рађа похоту, душа не зна за себе, заборављајући да ју је Бог удахнуо у човека. Не рачунајући на оно што је после смрти, она, безумна, хрли у грех.

158. Највећа и неизлечива болест за душу јесте безбожништво и славољубље. Похота за злом представља недостатак добра. Човек је благ када избилно чини све што је добро, што је угодно Богу свих.

159. Само је човек способан да прими Бога. Он је једино живо биће са којим Бог разговара - ноћу преко снова, а дању преко ума. Он људима, који су Га достојни, свакојако предсказује и наговештава будућа добра.

160. Ништа није тешко ономе који верује и који хоће да позна Бога. Желиш ли, пак, и да Га сагледаш, гледај на уређеност и промишљање о свему што је настало и што се збива Словом Његовим. Све је човека ради.

161. Светим се назива онај ко је чист од зла и греха. Највећи успех душе јесте одсуство зла у човеку. То је Богу угодно.

162. Именом се означава један од многих. Стога је бесмислено мислити да Бог, Који је Један и Једини, има друго име. Реч Бог означава Беспочетнога, Који је све саздао за човека.

163. Зла дела која приметиш у себи одсецај од душе своје са ишчекивањем добрих дела. Јер Бог је праведан и човекољубив.

164. Бога познаје и познат је Богу човек који се свагда стара да је свагда поред Бога. Човек постаје неодвојив од Бога када је добар у свему и када се уздржава од сваког уживања, и то не зато што нема средства да га себи приушти, већ по сопственој вољи и уздржању.

165. Чини добро онеме ко ти наноси неправду и Бог ће ти бити пријатељ. Ни пред ким не клеветај непријатеља свога! Вежбај се у љубави, целомудрености, трпљењу, уздржању и сличноме. Познање Бога се састоји у следовању Богу путем смиреноумља и других сличних врлина. Таква дела су својствена умној души, а не било коме.

166. Ово поглавље написах да се упуте простодушни, због тога што се неки нечастиво усуђују да говоре да биљке и поврће имају душу. Биљке имају природни живот, али не и душу. Човек се назива словесним живим бићем, јер има ум и јер је пријемчив за знање. Друга жива бића на земљи и у ваздуху имају глас, јер имају дух и душу. Све што расте и смењује се јесте живо, јер живи и расте, али не значи и да има душу. Међу живим бићима разликујемо четири врсте. Прва су бесмртна жива бића која имају душу, то јест Анђели. Друга, то јест људи, имају ум и душу и дух. Трећа, то јест животиње, имају дух и душу. А четврта, то јест биљке, имају само живот. Живот биљака је живот без душе, духа, ума и бесмртности. Ни друга бића не могу постојати без живота. Свака, пак, људска душа увек је покретљива и прелази са једног места на друго.

167. Уколико прихватиш маштање о неком уживању, чувај се и пази да те не обузме одмах. Одстранивши га на кратко, присети се смрти и помисли како је боље да будеш свестан да си победио ту обману уживања.

168. Као што при рођењу постоји страдање, наиме, све што почиње да живи јесте пропадљиво, тако и у страдању има зла. Али немој рећи да Бог није могао да одсече зло. Тако говоре неосетљиви и луди људи. Није ни било потребно да Бог одсече вештаство, пошто споменута страдања јесу страдања вештаства. Бог је, међутим, гледајући на корист, од људи одсекао зло, подаривши им ум, науку, знање и распознавање. Тако ми можемо да бежимо од зла, знајући да нам наноси штету. Безуман човек иде за злом и дичи се њиме. Он се отима као човек који се уплео у мрежу, али никада не може да погледа навише, да угледа и позна Бога, Који је све саздао за човеково спасење и обожење.

169. Смртна бића завиде будући да предосећају смрт. Будући добро, бесмртност припада преподобној души, а смртност, будући зло, сустиже безумну и окајану душу.

170. Са благодарношћу Богу, легавши на своју постељу, помисли на сва добротинства Божија и на толико промишљање Његово, па ћеш се, испуњен добрим мислима, још већма радовати. Твој телесни сан ће се претворити у трезвљење душе, склапање твојих очију преобразиће се у истинско виђење Бога, а твоје ћутање, бременито добром, проговориће тако што ће се, уз уздижуће осећање, из све твоје душе и снаге узети слављење Бога свих. Сама благодарност човека у коме нема зла, угоднија је Богу од било какве скупочене жртве. Њему слава у векове векова. Амин.

НАСТАВИЋЕ СЕ